

Boo Miljö- och Naturvänner

Nacka kommun
Planenheten KFKS 2017/1029
131 81 Nacka
registrator.plan@nacka.se

2022-01-31

Yttrande över Samråd 2 förslag till Detaljplan för Björknäs-Värmdövägen i Boo, Nacka kommun.

Naturskyddsföreningen i Nacka och Boo Miljö- och Naturvänner har tagit del av handlingarna för samråd 2 förslag till Detaljplan för Björknäs-Värmdövägen i Boo och vill lämna följande synpunkter.

Helhetstänkande i program saknas fortfarande

Detaljplanen är nu ute på remiss i ett andra samråd. Föreningarna svarade i ett gemensamt yttrande på det första samrådet 31.8 2020 med att avstyrka förslaget till detaljplan, vi ansåg att planeringen skulle avbrytas till dess ett övergripande program tagits fram. Många remissvarande framförde samma synpunkt, att en långsiktig och genomtänkt helhetsplan för hela Björknäs saknades och borde föregått utformningen av planförslaget. I samrådsredogörelsen kommenterar planenheten detta: *"Planenheten instämmer dock i att Björknäs centrum med omgivning, om man ser till områdets långsiktiga utveckling, bör planeras i ett sammanhang för ett större område."*

Nu vid samråd 2 kan vi konstatera att något övergripande program, som kan vara styrande för utvecklingen av bebyggelsen längs Värmdövägen i Björknäs, fortfarande inte har tagits fram. Vi hävdar fortsatt, att det är avgörande att en målsättning formuleras och antages innan mindre detaljplaner som den nu aktuella bryts ut ur sitt sammanhang.

Vissa ändringar har gjorts i planförslaget i samråd 2 och fastigheterna Björknäs 1:239 och Björknäs 1:443 har utgått ur planområdet. Men tar det nya planförslaget verkligen mer hänsyn? Gatuvyn med byggnaden för Boo Energi, som bedöms särskilt värdefull i den kulturhistoriska värderingen och viktig för stads- och landskapsbilden, byggs fortfarande för med 4-våningshus. Omgivande grönska med flera naturvärdesträd försvinner. Villorna på Björknäs 1:376 och 1:360 som bedöms särskilt värdefull respektive värdefull, viktiga för stads- och landskapsbilden rivs

bägge, trädgårdarna utplånas. Endast ett träd av 14 naturvärdesträd kan bevaras. Höga plank runt de nya 3-våningshusen föreslås i tomtgränser som skydd för angränsande villafastigheter. På Björknäs 1:427 föreslås 3,5 meter högt bullerskyddande plank för att boende ska kunna nyttja uteplatserna. Detta kan inte sägas överensstämja med hur planförslaget beskrivs i planbeskrivningen sid 4 *"Planen syftar även till att bekräfta befintliga verksamheter, skydda kulturhistoriskt värdefull bebyggelse och värdefulla träd samt säkerställa att tillkommande bebyggelse samspelar med Björknäs kulturmiljövärden och karaktär."*

Vi anser inte att det nya planförslaget tar mera hänsyn till Björknäs befintliga värden och karaktär och våra synpunkter från första samrådet kvarstår. I samrådsredogörelsen återges stora delar av vårt tidigare remissvar, men eftersom våra synpunkter i stort sett lämnats utan kommentar av planenheten, så upprepar vi dem.

Ett splittrat planförslag

Detaljplaneförslaget utgörs av fyra små separata områden längs Värmdövägen för totalt 10 fastigheter. Planförslaget har tillkommit på initiativ av fastighetsägarna. Flera fastighetsägare har sedan 2015 ansökt om planbesked eller gjort förfrågningar hos Nacka kommun med intresse av att exploatera och förtäta. Precis som i andra delar av Björknäs omfattas de flesta fastigheterna i planområdet av äldre stadsplaner och flera fastigheter i planområdet saknar detaljplan.

Kommunen har själva i en kartläggning 2016-2017 av områden i Nacka som saknar detaljplan eller regleras genom äldre stadsplaner pekat ut Björknäs-Värmdövägen som ett av två områden, som bör prioriteras i behov av ny planläggning. I kommunens översiktsplan *Hållbar framtid i Nacka (2019)* framhålls som en stadsbyggnadsstrategi att *Utveckla lokala centrum och deras omgivningar*.

Med detta som bakgrund är det förväntade, att kommunen tar initiativ till i första hand ett programarbete för hur Björknäs centrum och Värmdövägen kan tänkas utvecklas i framtiden. Först därefter kan ett detaljplanearbete i linje med programmet ta vid och bli aktuellt. Det är kommunens uppgift att ta det övergripande ansvaret i planeringen oavsett enskilda fastighetsägares önskemål eller påtryckningar.

Att som i samrådsförslaget bryta ut ett antal fastigheter för detaljplaneläggning är att föregå ett programarbete som tar tag i de stora frågorna. Vad händer med handel och verksamheter i Björknäs om Orminge centrum byggs ut efter centrumprogrammet? Vad blir effekterna för Björknäs av ca 1300 nya bostäder i Orminge centrum, ca 30 000 m² verksamhetsyta, flera nya parkeringshus och en ny bussterminal med plats för en eventuell tunnelbanestation? Vilken trafikmängd kommer Värmdövägen att få när nya Skurubron blir klar? Kommer Värmdövägen väljas som en avgiftsfri lokalgata och bli mer trafikerad? I hur hög grad kan Björknäs förtätas utan att de kulturhistoriska värdena går förlorade? Hur ska värden i den gröna infrastrukturen i Björknäs skyddas och utvecklas?

Kommunen kan inte ducka för frågorna och tillåta fastighetsägarna bestämma gång på gång. De senast tillkomna flerbostadshusen längs Värmdövägen, Vintervägen 1 och Värmdövägen 629, är båda exempel på byggande som helt saknar anpassning till befintlig bebyggelse och miljö i gamla Björknäs. De är just också exempel på vad som händer när enskilda fastigheter bryts ut

och får bebyggas utan att de övergripande frågorna är belysta. Något som borde leda till eftertanke och reflektion.

Inför samrådsförslagen har vissa underlag tagits fram, men vi anser inte att planförslaget tar hänsyn till vad som framkommit i underlagen. Så har till exempel en förenklad antikvarisk förundersökning gjorts i planområdet och dess närhet. Ett antal byggnader har bedömts som *särskilt värdefulla* eller *värdefulla*. I korsningen Vintervägen/Värmdövägen ligger Boo Energi, en byggnad som bedöms som *särskilt värdefull* och i samråd 1 gavs rivningsskydd och skydd av kulturvärde **q2** i detaljplaneförslaget, i samråd 2 getts varsamhetsbeteckningen **k1**, en lägre grad av skydd. Precis intill men utanför planområdet ligger ytterligare två byggnader som bedöms som *värdefulla*. Helt obegripligt föreslås ändå hela hörnet i korsningen bebyggas med flerfamiljshus i 4 våningar så att vyn mot öster mot Boo Energi helt byggs för. En annan konsekvens blir att Boo Energi måste ges en ny utfart mot Värmdövägen som korsar cykelbanan och dessutom en infart inne på villagatan Kärrstigen.

Detsamma gäller två *särskilt värdefulla* byggnader på fastighet Björknäs 1:376 och en *värdefull* byggnad på Björknäs 1:360, som föreslås rivas för att ge plats för flerfamiljshus. Byggnaderna ligger i det område som har flest noterade naturvärdesträd, en dubbel anledning till att bevara både natur och byggnader anser vi. Inventeringen av naturvärdesträd kommenteras nedan.

Det pågår planering i flera delar av Björknäs som tar befintlig naturmark i anspråk utan en helhetssyn; Detaljplan för Fågelstigen, Verksamhetsområde vid Orminge trafikplats, Kocktorpsområdet i kraftledningsgatorna och grönområdet vid Hindvägen. Vi anser att, ett fortsatt arbete med små detaljplaner utbrutna ur sitt sammanhang och utan ett programarbete för Björknäs-Värmdövägen som grund är helt oacceptabelt. Det kan aldrig vara förenligt med kommunens ambition om ett hållbart byggande. Nedan följer en diskussion om konsekvenserna av ett sådant planarbete för den gröna infrastrukturen.

Naturinventeringen borde breddats

Inför detaljplanearbetet har en trädinventering genomförts av Pro Natura där totalt 59 naturvärdesträd identifierades varav knappt hälften inom planområdet. Det är positivt att en trädinventering gjorts men även andra eventuella naturvärden borde ha eftersökts. I *PM Inventering av naturvärdesträd – Björknäs, Värmdövägen* framgår att ”Kartering och bedömning av andra strukturer, element eller naturvärden ingår ej”. Det kan finnas olika typer av naturvårdeselement utöver träd även i en mer bebyggd miljö. T.ex. stenrösen/murar med håligheter och gömslen för olika djur. När man ändå har en inventerare på plats borde uppdraget också innefatta att söka efter andra naturvårdeselement. Tidsåtgången, och därmed kostnaden, borde inte bli så mycket större och det skulle i vilket fall som helst vara värt det med tanke på att underlaget skulle förbättras och en bredare bild av värdena på platsen skulle fås.

Grön infrastruktur måste behandlas i planen

Begreppet grön infrastruktur nämns inte i planhandlingarna. Vi menar att alla detaljplaner måste sättas i ett större sammanhang avseende påverkan på den gröna infrastrukturen. Det gäller även om det, som i detta fall, inte finns några stora sammanhängande naturområden i planområdet.

Regeringen gav 2015 landets samtliga Länsstyrelser i uppdrag att ta fram en handlingsplan för grön infrastruktur. Under 2018 var handlingsplanen för Stockholms län på samråd. I den betonas att den kommunala planeringen är av avgörande betydelse för den gröna infrastrukturen.

I handlingsplanen för Stockholms län definieras grön infrastruktur på följande sätt:

”Grön infrastruktur är ett ekologiskt funktionellt nätverk av livsmiljöer och strukturer, naturområden, samt anlagda element som utformas, brukas och förvaltas på ett sätt så att biologisk mångfald bevaras och för samhället viktiga ekosystemtjänster främjas i hela landskapet.

Grön infrastruktur är ett samlingsbegrepp för både vatten- och landmiljöer – den gröna infrastrukturen är alltså även blå.

Den gröna infrastrukturen omfattar hela landskapet, både natur och anlagda grönområden. Den består delvis av skyddade naturområden, men också, och till största delen, av all natur mellan dem, i det som ibland kallas vardagslandskapet. Det är i vardagslandskapet, det vill säga de miljöer som finns nära människor och där de kan vistas ofta, som basen finns för viktiga ekosystemtjänster som klimatreglering, frisk luft och tillgång till närnatur. En fungerande grön infrastruktur är också en förutsättning för arters möjlighet att röra sig genom landskapet.”

I Riktlinjer för regionala handlingsplaner för grön infrastruktur (M2014/1948) säger Naturvårdsverket att *”Grön infrastruktur är en förutsättning för att nå miljömålen och bidrar med ökad kunskap om landskapets kvalitéer, funktioner och processer, men även hur dessa kan omhändertas i praktisk tillämpning.”*

Grön infrastruktur handlar om att naturen behöver hänga ihop, precis som vi behöver den gråa infrastrukturen för att våra samhällen ska hänga ihop med vägar, spår, vatten och avlopp, el m.m.

Nacka kommun har gjort en del i arbetet med grön infrastruktur bl.a. genom att ta fram underlag om ekologiska spridningsvägar på Sicklaön. Liknande bör göras för hela Nacka kommun och ligga med som underlag i alla detaljplaner som på något sätt berör gröna värden.

Planens påverkan på natur och grön infrastruktur

Enligt Miljöredovisningen *”Sammantaget bedöms förslaget innebära en något negativ påverkan på det lokala miljömålet om ett rikt växt- och djurliv.”* Vidare sägs att *”Om de föreslagna åtgärderna för natur genomförs uppfylls målen för attraktivt och varierat landskap med en bevarad mångfald av djur och växter samt ett varierat landskap med en hög grad av biologisk mångfald, ekosystemtjänster och rekreativa kvaliteter.”*

Vi antar att med föreslagna åtgärder menas bl.a. följande: *”Vid den planerade bebyggelsen kan träden med naturvärden, som står i vägen för bebyggelse, kronbeskäras och stå kvar som trädruiner. Fågelholkar och/eller fladdermusholkar kan fästas på stammen för att kompensera naturvärdesförlust. Stammar från nedtagna träd kan läggas i fruktunden som sittplats och balanslek.”* Även nyplantering av träd nämns som en åtgärd.

Vi ifrågasätter att föreslagna åtgärder i någon verklig mening kan kompensera för förlusten av naturvärdesträd. Att fåglar eller fladdermöss i någon större utsträckning skulle gynnas av holkar

när en stor del av träden i området tas bort och stora huskroppar tillkommer är inte troligt. Vi noterar att någon kommunekolog inte tycks ha deltagit i framtagandet av miljöredovisningen.

Som vi nämnt ovan bör planen sättas in i ett större sammanhang gällande den gröna infrastrukturen. I Björknäs finns några grönområden som vi i föreningarna inventerade under 2015-16. Resultatet finns i rapporten *Små grönområden i Boo*. De inventerade områdena bedömdes ha höga naturvärden. För att dessa värden ska bestå behöver dessa områden ha förbindelser med varandra genom träd och gräs i de bebyggda områdena. Planområdet ligger mellan dessa grönområden och kan antas ha betydelse för de ekologiska sambanden. I synnerhet det mittersta området, Björknäs 22:3, 1:580, 1:360, 1:376, där det finns en koncentration av naturvärdesträd enligt trädinventeringen. Se karta nedan med naturvärdesobjekten 38 - 41 och planområdets centrala del markerat med ljusblå ring.

Karta. Naturvärdesobjekt 38 - 41 norr och söder om Värmdövägen, röda områden med höga naturvärden. Ljusblå ring markerar planområdets centrala del. Utdrag ur rapporten *Små grönområden i Boo*.

Naturvärdesobjekten med höga naturvärden utgörs av hällmarkstallsskogar med gamla tallar, många med talticka och reliktböck, två rödlistade arter som också påträffades i planområdet av

Pro Natura vid trädinventeringen. Det visar på att träden i den bebyggda miljön fungerar som spridningsområde för rödlistade arter som har de lite större sammanhängande naturområdena som kärnområden. Dessa frågor behöver analyseras vidare.

Föreningarna avstyrker förslaget till detaljplan och anser att planeringen ska avbrytas tills ett övergripande program tagits fram.

För Boo Miljö- och Naturvänner
Kerstin Lundén
ordförande kerstin.lunden.natur@gmail.com

För Naturskyddsföreningen i Nacka
Ronny Fors
ordförande ronny.fors@naturskyddsforeningen.se

Kopia sänd till

Miljöenheten, Nacka kommun
miljoenheten@nacka.se

Kommunekolog Matilda Apelqvist
matilda.apelqvist@nacka.se

Kommunekolog Anna Engström
anna.engstrom@nacka.se